

כתתרי תורה

לק"י • פרשת וירא ה'תשפ"ג ב'ש"ל"ד • גליון קכ"ט
• הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

איך לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה • הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

כתר מלכי רבנן
רבי יוסף ב"ר שלום פתיחי זלה"ה
מחכמי ירושלים - י"ח מרחשון תש"ס
רבי שלמה ב"ר משה דמארי זלה"ה
רב מושב תרום - י"ח מרחשון תש"ח
רבי נפתלי ב"ר שלום סימון זלה"ה
ר"י דברי שלום ואמת ירושלים - י"ח מרחשון תשפ"א
רבי שלום ב"ר אברהם צנעאני זלה"ה
רבי של סוואריה - י"ט מרחשון תשכ"ט
רבי מתנא ב"ר סעיד גבלי זלה"ה
רבי של אלצאהרה - י"ח מרחשון תרע"ד
רבי שלמה ב"ר יוסף טביב זלה"ה
אב"ד גבל צבר מח"ס חכמת שלמה - כ' מרחשון תרע"ט
רבי חיים ב"ר משה חגי זלה"ה
אב"ד רבוע שבכולאן - כ' מרחשון תשי"ו
רבי מרדכי ב"ר יהודה שרעבי זלה"ה
ראש ישיבת נהר שלום - כ' מרחשון תשמ"מ
רבי עונאי ב"ר יחיא בדיחי זלה"ה
מחכמי צנעא - כ"א מרחשון תר"ח
רבי סלימאן ב"ר יחיא קראנא זלה"ה
מדייני רצאבה מח"ס שושני הגנים - כ"א מרחשון תשמ"ג
רבי יחיא ב"ר נתנאל אלשיך זלה"ה
ר"י בית אלשיך - כ"א מרחשון תשנ"ז
רבי יוסף ב"ר שלום בדיחי זלה"ה
חכם באשי בצנעא - כ"ד מרחשון תרע"א

לע"נ מרן הגאון הגדול רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זלה"ה - דודי זקני הרב שלום ב"ר סאלם צנעא זצ"ל - כ"ב מרחשון תשע"ו.
דודי הרב אברהם ב"ר דוד בדיחי זצ"ל, הרב אלעזר עזריה זצ"ל בן יבלחט"א רבי אברהם, הרב זכריה ב"ר יוסף גהסי זצ"ל, הרב ישראל ב"ר יהודה זצ"ל, מרת אסתר ב"ר יחיא גרשו ע"ה
ומרת יהודית ב"ר יוסף שרעבי ע"ה • ולכות הרבנים הגאונים הרב שמעון ב"ר דוד שליט"א, הרב שלמה יוסף ב"ר יוסף שליט"א ואחיו הרב אהרן ב"ר יוסף שליט"א, הרב יוסף ב"ר יעקב שליט"א
• הרב רפאל אריה בן יחיא שליט"א, הרב ששון בן מרדכי שליט"א, הרב גבריאל בן שלום שליט"א, ומיכל ב"ר ישי תחי' לרפ"ש במהרה בתוך שאר חולי ישראל, ולהצלת והצלת אחינו בני
ישראל, הנתונים בצרה ובשביה באוקראינה ובשאר גלויותיהם, המבי"ה יוצאים מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ויכוננו לנאולה השלימה בקרוב, אכ"ר.

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומסי שליט"א - מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק'
לעילוי נשמת אביו רבי יחיא ב"ר יצחק עומסי זלה"ה - נלב"ע כ"ז אלול התש"פ

בליעת כדור אקמול בשבת

א] מי שיש לו כאב שיניים קל והוא יכול לתפקד כהרגלו, אסור לו לבלוע תרופות בשבת. והטעם כיון שאדם
בהול על רפואתו יבוא לשחוק סממנים (ר"ף שבת נג, שו"ע סי' שכ"ח ס"א). ונחלקו הפוסקים האם מותר לקחת
אקמול או אופטלגין ודומיהם לשכך הכאב, שהרי אינם מ'רפאים' את החולי, או שמא אף 'שיכוך כאב' בכלל
גזירת חכמים. ויש שהביאו ראיה מהמצטער מרוב אכילה שאסור לו ליטול סם כדי להקיא (שם סעי' ט"ל), אף
שאינ בתרופה זו סמי רפואה. אמנם שמעתי מידידי הרה"ג ישראל הלוי שליט"א לדחות ראיה זו, כיון שצער
זה מריבוי האכילה הוא החולי וההקאה היא רפואתו, א"כ אף זה בכלל גזירת חז"ל. מאידך יש שהוכיחו להתיר
משככי כאבים (שו"ת מהר"ם בריסק ח"ג סי' כ"ד) ממה שהותר לתת על המכה רטיה שאין בה סמי רפואה כדי שלא
תיסרט ובכך תתפא מעצמה (שו"ע שם סעי' כ"ג), אף דקי"ל שכל רפואה שאפשר לעשותה ע"י סמי מרפא אסורה
אף אם יעשנה בלא סם (שם סעי' מ"ב ומ"ג) ואף כאן הלא אסור לתת רטיה שיש בה סמי מרפא. משמע, שרפואה
כדי למנוע כאב מותרת. אכן גם מהלכה זו אין להוכיח, כי שם המטרה להגן על המכה מפגיעה חיצונית ולא
לעצם ריפוי המכה, משא"כ אקמול מטרתו לשכך את הכאב הפנימי, יש מקום לומר שהוא בכלל גזירת חכמים.
ולמעשה אף שיש מתירים (חזון עובדיה שבת ח"ג עמ' שני, ציץ אליעזר ח"ח עמ' קנ"א, הגר"מ פיינשטיין הובא בספר מסורת משה
עמ' פ"ח) רוב הפוסקים סתמו לאיסור (הגר"ש אלישיב הובא בשבות יצחק ח"י עמ' ק"ו, מנחת יצחק ח"ג סי' ל"ה, אז נדברו ח"א
סי' ל"א, אור לציון ח"ב פל"ו סי"ט, ש"ש פל"ד סי' ו', ארחות שבת ח"ב עמ' רפ"ט) וכן כתב הגר"מ רצאבי שליט"א (בנין משה
הלכות חולה בשבת פ"ב עמ' פ"ז הערה ו').

לוחה מהבנק עם היתר עיסקא בשביל אדם אחר

ב] מעשה באדם שהלוחה לקרובו סכום כסף גדול, אך כשהגיע זמן הפרעון לא היה ללוחה לפרוע את חובו.
המלווה שנצרך לכספו לקח הלוחה ב'רביית' עם היתר עיסקא, מהבנק בו מתנהל חשבונו, ע"מ שקרובו הלוחה
יפקיד לו בהו"ק חדשית את סכום החזר ההלוואה שהבנק דורש. עתה באו בשאלה שמא יש כאן איסור רבית,
כי אף שהמלווה בעל חשבון הבנק מחזיר את הלוחה לבנק בהיתר עיסקא, הלוחה שמפקיד לקרובו עושה
זאת בלא היתר. ולא יועיל מה שיעשו ביניהם עתה היתר עיסקא, כיוון שכבר הייתה ההלוואה.
תשובה: ישנה עצה אחת ששמעתי מידידי הרב ישראל הלוי שליט"א, שהמלווה ילוחה פעם שניה ללוחה בהיתר
עיסקא את הכסף שקבל מן הבנק. עתה יחזיר הלוחה את ההלוואה הראשונה מהכסף שזה עתה קיבל, ואת
ההלוואה השניה יחזיר למלווה בהפקדה החדשית ע"פ ההיתר עיסקא שעשו ביניהם. עצה נוספת יש [בלא
הלוחה שוב] אף שכבר הייתה ההלוואה, שיעשו הלוחה והמלווה היתר עיסקא ביניהם עם קנין סודר, דהיינו
שהמלווה יקנה ללוחה איזה חפץ, ותמורתו יקנה לו הלוחה חלק מנכסיו כסכום ההלוואה שניתנה, ואת אחוז
הרווח למלווה יקבעו כפי אחוז ה'רביית' שהבנק לוקח על הלוחה, ואז יכול הלוחה להפקיד לקרובו את הסכום
המתחייב לבנק (עיין רבית הלכה למעשה להגר"פ וינד שליט"א עמ' רנ"ח).

אמירת ה' אלוקים אמת

ג] בקריאת שמע ישנן רמ"ה תיבות. וכדי להשלים לרמ"ח כמניין אבריו של אדם, חוזר הש"ץ ואומר 'ה'
אלוקים אמת', ומוציא ג"כ את הציבור בהשלמת תיבות אלו (בי"י סי' ס"א בשם הוה"ק). ואף מי שנמצא באמצע
קריאת שמע יכול לשמוע מהש"ץ את ג' התיבות ויחזור לקריאתו (מהרי"ץ בע"ח דף ל"ח ע"א בשם ספר סדר היום).
אמנם יחיד שלא שמע כלל תיבות אלו מהש"ץ, אף שכתב השו"ע (סי' ס"א ס"ג והביאו מהרי"ץ שם) שיכוון בחמש
עשרה הזיוין של אמת ויצבי יעו"ש, מ"מ כתבו האחרונים שיכול גם לחזור ולומר 'ה' אלוקים אמת' כמו הש"ץ
(כה"ח שם ס"ק י"ג ט"ז ט"ו, ענף חיים דף ג, בארות יצחק ק"ש ס"ק י"ז, שו"ע ח"א סי' י"א סעי' י"ז).

ונשאלתי בעקבות מה שכתבתי בגליון קכ"ו דלכתחילה אין לומר ברכה או תפילה חציה באמירה וחציה
בשמיעה, כי לכאורה נמצא שאותם רמ"ח תיבות שבק"ש, חציים באמירה מה שהציבור אומרים יחדיו וחציים
[דהיינו אותם ג' תיבות] בשמיעה מהש"ץ, ואולי היה ראוי שתמיד יאמרם היחיד ולא ישמע מהש"ץ. ונראה
פשוט שאין לחוש בזה, כיון שהשלמת רמ"ח תיבות אינם מדינא אלא מעיקר מצות קריאת שמע, רק
ע"פ הוזהר והפוסקים המאוחרים.

ובענין זה, שאלתי את מרן הגר"י רצאבי שליט"א, כיצד יש להתנהג מי שמתפלל אצל אשכנזים ולפי מבטאם
נשמע 'אמס' במקום 'אמת' וכבר כתב היעב"ץ בהקדמת סידור בית יעקב בזה"ל, 'לא כמו שאנו האשכנזים
עושים בקריאת ת' רפויה כס' לבושתנו, ע"כו. והשיב, כי אכן המתפלל במקום שהש"ץ מבני אשכנז, יאמר
בעצמו 'ה' אלוקים אמת' לפי המבטא הנכון ולא יסמוך על הש"ץ.

כתר של"א"ש

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב תחת
האהל כחם היום (י"ח, א')

איתא במדרש הגדול, זכה ממרא שתשרה
שכינה בחלקו לפי שסייעו על המילה, ע"כ.
ומפורש יותר לעיל (י"ז, כ"ז) רבנין אמרי,
תלתה שושבינין הוו ליה לאברהם, ענר
אשכול וממרא. בא לו אצל ענר אמר לו,
אמר לי הקב"ה שאמול בשר ערלתי, מהוא.
אמר לו, ולא היה לו לומר לך ואתה בן עשר
שנים או בן עשרים אלא כשזקנת, ועכשיו
יבואו השונאים ויתגרו בך. הניחו ובא לו אצל
אשכול, אמר לו כך. בא לו אצל ממרא
וסיפר לו המעשה, אמר לו, מי שהצילך
מאור כשדים והצילך מכמה צרות ועשה
עמך כמה נפלאות הוא יכול לרפאותך
ולהצילך מכל צרה, עשה מה שפיקדך. ולא
עוד אלא שאני מתחיל ומל עצמי תחילה,
וקראו לשם בן נח ומל אותם (ע' פדר"א כ"ט),
ע"כ. ובעיני בכמה מדרשי חז"ל (ב"ר פמ"ב ח').

ואגדת בראשית י"ט, ג ובמדרש תנחומא וירא ג').
ובהדר זקנים מכעלי התוספות איתא בשם
ה"ר אליעזר מגרמזא שתמה, וכי היה לו
לאברהם ליקח עצה על מה שאמר לו
הקב"ה, ע"ש מה שתיירץ.

וראיתי למוהר"ח כסאד זלה"ה שכתב, ומה
שנתייעץ אברהם אבינו ע"ה, הוא משום
לנסות אותם, את ענר ואשכול, אם הם
מאמינים בשם. ולא ח"ו שאברהם לא קיבל
עליו ציווי ה' עד שנתייעץ בהם, אלא לבחון
אותן. ולא נבחן מהן שהוא מאמין בשם אלא
ממרא לבדו, ולפיכך נגלה עליו בחלקו,
ע"כ. ולפי"ז י"ל דמה שהזכיר הכתוב ששהה
אברהם בבית ממרא, ללמדנו שפירש
מחברתם והלך לו אצל ממרא. וכן מצאתי
בענף יוסף על המדרש תנומא בשם זרע ברך
(הראשון. למה"ר ברכיה שפירא זלה"ה) שגם הוא
תירץ בן וסיים, ועל כן הניח אברהם את ענר
ואשכול והרחיק מחבורתם ונתחבר לממרא
לבד, והוא וירא אליו באלני ממרא.

והנה ענר ואשכול היו ידיו משכבר הימים
(כמ"ש לעיל י"ד י"ג והם בעלי ברית אברהם. וע"ש
בפירוש רס"ג עה"ת), ובודאי מתחילה תהה
אברהם על קנקנם, וצ"ל שבכל הנסיונות
עמדו, מלבד זה האחרון שהיא מילת בשרו
ממש. כי לעיתים אפילו הנראה כאיש נאמן,
כאשר יעמוד בנסיון גדול, מתגלה כמי
שאינו. ויהי' שנוכה להתרחק מחבר רע
ולקנות לנו חברים טובים לעבודתו יתברך.
אכ"ר. שבת שלום

ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משהתה גִּדּוּל ביום הגמל את יצחק (כ"א, זז)

מחלוקת מהו יום הגמל

אנחנו רבותינו במדרש, מה הוא יום שנגמל בו יצחק, ר' הושעיה רבה אמר, נגמל מיצר הרע (כלומר בן י"ג שנה, שאז בא יצר טוב, מתנת כהונה. וכ"כ מהר"ז. והביאור, בדיוק זה ניתנת בו דעת שהרי לכן נהיה בר חיובא, וממילא כלי מלחמתו בידו להגמל מיצר הרע), רבנן אמרי נגמל מחלבו, ע"כ. ומפורש יותר במדרש אגדה, ויגמל, שנגמל משרה אמו שהיה בן כ"ד חודש. וי"א שנגמל מיצר הרע ליצר טוב ובן י"ג שנה היה.

זהו יום המילה [שנגמל מערלתו]

בא אכן בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ט) איתא, רבי ישמעאל אומר, לא עכב אברהם מכל אשר ציווהו, וכשנולד יצחק בן שמונה ימים הגישו למילה שנאמר וימל אברהם את יצחק בנו בן שנת ימים. והגישו למנחה ע"ג המזבח, ועשה שמחה ומשתה. מכאן אמרו חכמים, חייב אדם לעשות שמחה ומשתה באורו היום שזכה למול את בנו כאברהם אבינו שנאמר ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, ע"כ. והכי איתא במדרש שוחר טוב (ק"ט, ב). ובהערות שם נכתב שהוא הוספת המעתיק מפרד"א). מבואר, דיום הגמל, זה יום מילת יצחק, ולכאורה הכוונה, שנגמל מערלתו.

ורמז לזה הביא ר"ת במסכת שבת (קל, א תרד"ה שש), דכתיב ויעש אברהם משתה ביום הגמל את יצחק, ביום ה"ג (דהיינו ח' כמנין ה"ג) מל, ועל זה עשה אז משתה. ומה הביא ראיה לדברי רשב"ג שם, דכל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב (תהלים קי"ט, קס"ב), עדיין עושים אותה בשמחה (נראה שבא ר"ת להוסיף על דברי רשב"ג, דכבר במילה הראשונה שהיתה בגיל שמונה ימים, מצינו שנעשתה במשתה ושמחה).

וכדברי ר"ת כ"כ בשבלי הלקט (סוף הלכות מילה פ"ט) ובמחזור יוטרי (עמ' תרכ"ז). וכן איתא באבודרהם (ה' מילה) בשם מדרש, וז"ל וכן נהגו לעשות סעודה ביום המילה, ויש סמך לזה במדרש שאומר ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ביום ה"ג מל את יצחק, שעשה משתה ביום השמיני שנמול, ע"כ.

ג וקשה דהא כתיב ויגדלו ואח"כ ויגמלו, ודוחק לומר דויגדלו היינו על אותם שמונה ימי מילה. וא"כ לכל הפחות יש לנו להעמיד על יום הגמל הקרוב יותר שהוא בכ"ד חודש שנגמל מחלבו. וא"כ מנא ליה לפרד"א למידרש יום הגמל על יום המילה. וכן העיר הרד"ל בביאורו לפרד"א, דפשט הכתוב מורה דויגמל היינו שנגמל מחלבו. ע"ש מה שתירץ, ויבא לקמן.

ועל עיקר הסעודה שביום המילה, מצאתי בן במדרש הגדול (כ"ב, א) שכיון שמל אברהם אבינו את יצחק בנו ועשה שמחה גדולה, עמד השטן לפני הקב"ה ואמר לפניו רבונו של עולם אתה קורא לאברהם אדוני, חננתו בן למאה שנה ועשה סעודה גדולה לכל חיית השדה ולעוף השמים ולא הניח חיה ועוף בעולם שלא עשה לו סעודה, ולא היה לו תור אחד או גזול אחד להקריב לפניך קרבן ע"כ. משמע דאותה הסעודה שעשה אברהם, היא השמחה שעשה כשמל את יצחק בנו אמנם, לא נזכר שם שזוהו יום הגמל.

שתי סעודות עשה אברהם אחת ביום המילה ואחת ביום הגמל

ד ונראה לבאר דהנה אמרו בסנהדרין (פ"ט, ב), ויהי אחר הדברים האלה והלאה נסה את אברהם, א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא אחר דבריו של שטן. דכתיב ויגדל הילד ויגמל וגו', אמר שטן לפני הקב"ה, רבונו של עולם זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן, מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גזול אחד להקריב לפניך. אמר לו, כלום עשה אלא בשביל בנו, אם אני אומר לו זבח את בנך לפני מיד זבוחו. מיד והלאה נסה את אברהם ויאמר קח נא את בנך. והביא מוהר"ר שלמה בדיחי זלה"ה בעולת שלמה בשם ספר פרי עץ הדר (לא ידעתי למי מקדושים) דאורו היום שעלה השטן לקטרג היה יום המילה.

ותמה עליו, דהלא מקרא מלא, שהמשתה היה ביום הגמל את יצחק, ותיירץ, דשתי סעודות עשה אברהם אבינו, אחת ביום המילה ואחת ביום הגמל, ומאותה הסעודה שביום המילה עלה השטן לקטרג עד המשתה שעשה בתשולם כ"ד חודש. עכת"ד. ונראה לדקדק בן מלשון הגמרא 'מכל סעודה שעשה', דהתביעה לא היתה רק על יום הגמל אלא גם על המילה.

וסיעתא לזה יש מהרמז שהביא שם בעולת שלמה, יום הגמל ראשי תיבות וסופי תיבות 'מילה' ובי הבי"ת שימושית. ואותיות אמצעיות ז'נס', וככל אתין וגמין שהם ריבויין, בא זה ללמד שעשה משתה גם ביום המילה (וע"ש עוד דרשות ע"פ רמז זה), עכת"ד.

ה מעתה נראה לומר, דלעולם פשט הכתוב ויעש משתה ביום הגמל, זהו יום הגמל מחלבו או יום הגמלו מיצה"ר וכמשמעות הפסוק שהיה זה אחר שגדל יצחק. אלא שבפרד"א דרשו מפסוק זה, שעשה עוד סעודה ביום מילת יצחק. אלא דלא נתפרש שם איך דרשו מפסוק זה, שעשה סעודה נוספת ביום המילה. ובביאור 'בית הגדול' על הפרד"א, כתב דצריך לגרוס 'ביום הגמל את יצחק, ה' ג' מל את יצחק' ע"כ. כמ"ש הראשונים לעיל (אות ב). ויתכן גם שלמדרש זה רמז אבודרהם בדבריו.

וביאר אחר כתב הרד"ל (שם), דדרשינן מיתורא דקרא, דהלא כבר נאמר ויגדל הילד ויגמל' וא"כ היה לו לכתוב ויעש אברהם משתה גדול ביום ההוא, ומהו 'ביום הגמל את יצחק', ללמד שגם ביום המילה עשה משתה לכבוד המילה. והוסיף, דלכן נכתב 'את יצחק' ולא 'ביום הגמלו אותו', כי בשעת המילה זה הזמן שקורין שם לתינוק, ע"ש.

הזמנה לסעודת מילה

ו נמצא כי מדברי חז"ל אלו, יש מקור למה שכתב השו"ע (יו"ד סי' רס"ה סעיף י"ב) נוהגים לעשות סעודה ביום המילה. וכמ"ש אבודרהם. וכן ציין בביאור הגר"א (שם סקמ"ז). וע"ע בבאר הגולה (שם).

ובענין זה, ראיתי להביא מה שידוע אצלנו, שאין נמנעים מלהזמין לסעודת המילה, וכמ"ש בהדיא מוהר"ר שלמה בדיחי זלה"ה בעולת שלמה פרשת בשלח (ט"ז, ב) וצריכים האב והאם לשמוח כשזיכם השם במצות פריה ורביה ולהכניסו בבריתו של אברהם אבינו שהיא מצוה ראשונה, ולהזמין קרואים וקרוביו ומיודעיו וענייני מרודים וכו'. וכ"כ מוה"ר עמרם קורח זלה"ה בסערת תימן (עמ' קל"ז) ומזמין קרוביו ושכניו ואוהביו ומיודעיו.

ולמעלה בקודש כבר נזכר ענין זה בשירת מוהר"ר שלום שבזי זלה"ה המתחלת 'שמעתי מפאתי תימן, ושם לשכני שימח ברוב גילה, הזמנים לראות ברית מילה'. והגר"א ח' כהן שליט"א בשו"ת שבט כהונה (סי' כ"ד אות ה') הביא מפי"ט נוסף למהרש"ש שעודנו בכת"י, שכתב שם 'ברך זה בהימול, ועם זה הנגשים, מוזמנים מאתמול לעשות רצון ויצרנו. וכ"כ מהר"י קאפח זלה"ה באור תורה ריש פרשת ואלה שמות, שדרש נוטריקון כל הפסוק הראשון על ברית מילה ותיבות 'בני ישראל' נדרשות כך בסכין נאה ימול, יזמין שכניו רעיו ואוהביו למילה (הובא בעולת יצחק ח"א סי' ק"ע אות ב). ודרשה זו הובאה בעולת שלמה ר"פ שמות.

וכן בספר אהבת עולם לרד"י פרחי בשם אחר מערי תימן. ורמז נוסף נמצא בכסף צורף למוהר"ר סעדיה צפירה זלה"ה ריש פרשת וישלח עה"פ וישלח יעקב שהוא נוטריקון, והאב יזמין שכניו למילה, חברים יעמדו על קרבן בנו וכו' (הביאו הר"ד צפירה בדברי הפני ב' עמ' ר"ז).

ז ומה שכתב הפתחי תשובה (שם סי' ט"ז) בשם האחרונים, דטוב שלא להזמין, לא נתקבל אצלנו, אף שחיבורו היה נפוץ בתימן. ועוד דגם בשאר קהילות נתחדש מנהג זה בדורות האחרונים, כמבואר מדברי מהר"י טיקטין בבאר היטב (סק"ה). העתיק לשונות שבט כהונה שם אות א) שהזכיר שם, לכן יצוה לשמש שלא לקרותו בתוך הקרואים אם אין דעתו לילך. משמע דהעולם כן היו נוהגים להזמין, וכן מתבאר מספר שרביט הזהב שהזכיר שם, דטוב לבטל מה שהשמש קורא על סעודת ברית מילה, הרי שהעולם כן נהגו לקרוא לברית מילה. ועוד, דגם הם לא באו לבטל מנהג זה אלא שלא להזמין מי שאין בדעתו לבא.

ח והנה טעם שכתבו האחרונים להמנע מלהזמין, הוא כדי שלא יהיה מנודה לשמים ח"ו, וכמ"ש שם הרמ"א דמי שאינו אוכל בסעודת מילה היו כמנודה לשמים. והוא ע"פ מה שאמרו בפסחים (ק"ג, ב) שבעה מנודין לשמים וי"א דגם מי שאין מיסב בחבורה של מצוה. וכתבו שם רש"ם ותוספות (ד"ה ואין, נמצא ב"ד קיד, א), דהיינו סעודת מילה.

אמנם כבר עמד על פתגמא דנא הגר"א ח' כהן שליט"א שם (ומשם לקחתי הרבה ממשיכ' כאן), והאריך ליישב, א' דפשט הגמרא משמע דמירי במי שנמצא בסעודה ואינו מיסב עמם לאכול, דיש בזה זלזול בכבוד סעודת מצוה זו. ועוד דמה הועילו חכמים בתקנתם, הלא כיון שהודיעוהו שיש ברית מילה ומבין שרצון בעל הבית שיבוא, אם מסרב, יש כאן זלזול בכבוד המצוה. ואלא מסתברא דמנוגה נאמר רק על הנמצא ואינו מיסב.

ועוד דענין זה הובא בשם י"א, דהוא רבי נתן כמבואר בהוריות (ג, ב) וא"כ קי"ל כת"ק דהוא חכמים. ובאמת כן הקשה בס' כורת הברית (שם סי' ס"ה) על הרמ"א. וכן העלה מרן שליט"א בשלחן ערוך המקוצר (יו"ד סי' קנ"ט סעיף י"ג) דמנהגינו שאין מקפידים להמנע מליילך לסעודת ברית מילה, ולכן נוהגים בקהילותינו להזמין למילה. וע"ע בשו"ת עולת יצחק (שם).

מדרכי רבותינו - מוהר"ר חיים ב"ר משה חגבי זלה"ה

רבינו נולד בכפר 'סוק רבוע' שבנפת כולאן, בתחילה קיבל תורה מפי אביו ולאחר מכן שלחו לעי"ת צנעא, לקבל תורה מפי גדוליה וחכמיה, והיה מפורסם ל'גמרף' דהיינו בקי מופלג בגמרא. שימש כאב"ד ברובע, ומכל כפרי הסביבה באו לתלמידים לקבל תורה מפיו, מהם העמיד מורי הוראה ושוחטים רבים. כבר מחצות הלילה היה פותח את סדר לימודיו ושיעוריו בבית המדרש, בש"ס ופוסקים עד זמן תפלת שחרית. מעשה ונתעוררה מחלוקת אודות כשרות שור אחד בעיירה שבכולאן, שלחו השאלה לפני רבינו שהכשיר, וכדי להשקיט המחלוקת אמר להם שישלחו את תשובתו לב"ד צנעא לתת לה תוקף משנה. ב"ד צנעא סמכו על הכרעת רבינו ואמרו לשלוחים, גדול זה יושב בקרבכם ומדוע באתם אלינו. רבינו היה ידוע כבעל מופת לרבים וגם גויי הארץ היו באים להתברך מפיו, וכך נתגדל שם ישראל בגוים. מעשה וישב לילה אחד לעסוק בתורה כדרכו לפתע ננער ממקומו נטל מרקחת רפואה ונתן לאשתו הצדקת מרת בדור ע"ה, ואמר לה בעוד זמן מה יבואו כאן קרובי פלונית הזקוקה לרפואה תני להם רפואה זו, ושב לתלמודו. וכך הוה. (מפעלי הצדיק). רבינו ידע כבר בתימן מהירידה הרוחנית ששררה בא"י, פעם אחת אמר לכמה נערים, הרחמן יגילכם מהדור הרע שיהיה בארץ ישראל. משזכה ועלה לאה"ק וראה את המצב הקשה, אמר כבר איני יכול לחיות כאן ונפל למשכב שממנו לא קם, שבועיים ימים לאחר עלייתו (מהר"ח שרארה). זיע"א.